

Hana Hovorková SledovatSledovat uživatele Hana Hovorková

Zdravím, a přikládám výtah ze dvou statí zaměřené na psychodrama:

Hickson - Dramatické a akční hry;

Široký - Nárys psychologie a psychodramatu.

Hana Hovorková

Psychodrama

ANDY HICKSON (2000)

DRAMATICKÉ A AKČNÍ HRY

Praha: Portál, 2000. Str. 19 - 21. (část o psychodramatu - v kapitole část I.: Různé přístupy k akčním metodám)

Hickson nás na začátku kapitoly o psychodramatu seznamuje s jeho zakladatelem Jacobem Levy Morenem, který se na počátku 20. století zaměřoval na spontánní projev. Moreno nejprve začal pořádat programy pro děti, které měly spontánně zahrát své problémy, a tato práce jej pak vedla ve vytvoření divadla spontánnosti pro dospělé.

- **Morenova teorie o seberozšiřování**, kdy člověk přijímá pocity a myšlenky od druhých
- [Připojený soubor Wordu: Hovorkova_Psychodrama. Kliknutím otevřete náhled na celou stránku.](#)

Mimoestetické funkce divadla › SouborySkupina Mimoestetické funkce divadla, karta Soubory

Martina Musilová

Děkuji, Hance, za přehledný referát, který zahrnuje základní body dnešních textů o psychodramatu. Prosím vás, vedle přečtení si referátu, i o nakoukání 2 videí v elfovém kurzu, na kterých máte možnost vidět zakladatele psychodramatu Jacoba Levy Morena v akci. A s tímto vás vítám v dnešní hodině!

Martina Musilová

Zdravím vás, a ráda bych zahájila dnešní hodinu.

První moje otázka zní: Rozumíte všemu, jak je v textech Huga Širokého a Andy Hicksona popsáno psychodrama?

Adéla Kumhálová

Spíš čistě ze zajímavosti bych se ráda zeptala na nějaký konkrétní příklad Širokým uváděné "psychopantomimy". Celkově pojmu (asi) rozumím, spíš si ho nedovedu přiřadit ke konkrétnímu případu.

Kateřina Kupková

Dobry den, myslim si, ze mi ted' pomohl Hančin referát, abych si tyto techniky dokázala lépe představit. Taky jsem ráda, že je zmíněná dramaterapie. Pamatuji si, že jsem ji viděla na nějaké vysoké škole jako studijní obor a celkem mě to zaujalo.

Martina Musilová

Tak si zkuste, Adélo, představit, někoho, koho opravdu nesnášíte. A také si představte všechny ty grimasy, které člověk dělá, aby se se svými emocemi vypořádal. A tohle vnitřní pnutí si převed'te do gest. Takto byste mohla vyjádřit svůj emocionální konflikt. A pak byste vy a ti, co s vámi rozehrávají situaci, se nezaměřovala tolik na své prožívání, ale spíše na to gestické vyjádření. A také na to, jak by se dalo proměnit - zjemnění, větší adresnost.

Martina Musilová

Tak já přidám další otázku: Má někdo z vás představu jaký je rozdíl mezi psychodramatem a psychoanalýzou?

Respektive víte, jak probíhá Freudova psychoanalýza?

Martina Musilová

Pokud nevíte, napište to, abych věděla, že to mám vysvětlit.

Adéla Kumhálová

Já, přiznám se, nevím... :-)

Kateřina Kupková odpovídá uživateli Adéla Kumhálová

Já bych také ocenila vysvětlení, prosím.

Kristýna Businská

Pěkně odpoledne, řekla bych, že tím rozdílem by mohlo být to zcizení v psychodramatu, kde se se svým problémem člověk vyrovnává skrze postavu, nebo na ně dokonce nahlíží úplně z třetí osoby. V psychoanalýze se spíše pomocí asociací dostáváme hlouběji do vlastního nevědomí a tím k podstatě problému, ale nedochází k tomu zcizení, jestli tato má úvaha dává alespoň trochu smysl :)

Martina Musilová

Však v pořádku, Adélo, od toho se setkáváme, abychom se dozvěděli.

Základ psychoanalýzy je, že člověk leží na kanapi s pokud možno naprosto uvolněným tělem. Za jeho hlavou sedí terapeut a ptá se na různé věci. Klient v rozhovoru různě asociuje, terapeut komentuje, ale nekoukají se na sebe. V psychoanalýze jde o takovéto vyplavování psychických obsahů.

A jak jste si všimly, v psychodramatu člověk řeší svůj psychický konflikt performativně - v situaci, se zapojením nejen psychiky, ale i těla, gest, mimiky, hlasového výrazu. Prostě pro podobný efekt katarzní vyřešení konfliktu se využívá herní, dramatická, divadelní situace.

A proto je to tak zajímavé pro náš obor a různé divadelní tvůrce.

Hana Hovorková

Vnímám psychoanalýzu jako rozbor osobnosti, na základě toho, co říká, dělá, a jak to říká, dělá. Psychodrama je společná práce s více pozorovateli a aktéry, kteří předvádí situaci a z více úhlů.

Martina Musilová

Kristýna zmiňuje další aspekt psychodramatu - odstup, distance, zaujetí pozice toho, s kým jsem v konfliktu, protože můžu jednat za postavu.

Hanka přidává další rozměr - diváctví. Ano diváci, to jsou různé životní perspektivy, které se uplatňují při samotném hraní, ale i v diskusích, které mohou po odehrání situace ve skupině probíhat.

Kristýna Businská

Ale musím přiznat, že u obou těchto technik mě fascinuje role toho psychologa, moderátora a koordinátora celé akce. U psychoanalýzy ještě celkem chápu, že se dokáže "udržet" a nenarušovat tu cestu k poznání svou individualitou. U psychodramatu mi to připadá skoro až nemožné, že by se tam neprojektovaly i problémy lékaře.

Martina Musilová

Proto Hugo Široký zmiňuje profesionální vzdělání v obou oborech - psychologii a divadle. Manželka Morena, Zerka Morenová kdesi psala o tom, jak je obtížné a jak dlouho trvá, než vzdělají nového terapeuta, který by obě oblasti v sobě tvořivě propojoval. Je to opravdu mistrovství.

Martina Musilová

Zkusme využít i vaší osobní zkušenosti s hraním v divadle či hraním rolí. Zažili jste proměnu svého emocionálního stavu/prožívání poté (či během), co jste hráli nějaké představení?

Kristýna Loužecká

Jednou jsem se studenty z jiné vysoké školy napsala a nastudovala autorskou divadelní hru, která byla tak trochu psychodramatem. Každý si napsal svou vlastní postavu, která byla velice autobiografická, určili jsme si téma, což byla právě skupinová terapie jedné firmy a improvizací jsme hráli sami pro sebe. Byl to velice zvláštní a neopakovatelný zážitek, a když jsme to potom hráli před diváky, příběh se změnil, podle konkrétního rozpoložení všech herců.

Martina Musilová

Moc hezké, Kristýno! I je podstatné vaše pojmenování "autorská divadelní hra". Zde je totiž naznačena tenká hranice mezi divadlem a divadlu blízkým aktivitám v oblasti sociologie, psychologie apod. Respektive se jedná o takové přechodné území než o hranici.

Adéla Kumhálová

Jak jsem o tématu teď přemýšlela, na mysl mi vytanul záznam představení Top Dogs, který jsem teď během karantény viděla. Zdá se mi, že zde byly užívány podobné principy... :-)

Hana Hovorková

Vzpomněla jsem si při čtení na školení první psychické pomoci u nás v práci. Zdravotnice nám zadala úkol, naše dvojice konkrétně předváděla autonehodu - já jsem hrála osobu, která byla sice bez zranění, ale dostala šok, a kolegyně měla provést tu psychickou první pomoc a uklidnit mě. Navodila jsem se do situace tak autenticky, že jsem si připadala, jako bych ten šok opravdu prožívala.

Martina Musilová

Ano, Adélo, taky dobrý příklad.

Mám speciální dotaz na Katku a Kristýnu B. :-), které mají zkušenost s disciplínou Dialogické jednání s vnitřním partnerem. Tuto disciplínu konstituoval prof. Ivan Vyskočil inspirován Morenovým psychodramatem. (Vyskočil se totiž velmi přátelil s Hugo Širokým. Dokonce spolu pracovali.) Vysvětlíte nám na základě své osobní zkušenosti tu proměnu prožívání, ke které během Dialogického jednání dochází?

Kateřina Kupková

Nevím, jestli se to dá počítat, ale začátkem června jsem měla talentovky na Alternu. Moc jsem se na ně těšila, protože jsem věděla, že si je užiju. Brala jsem to spíše jako jakýsi workshop. Ale asi třicet minut před začátkem zkoušky mi zavoval taťka, že zemřela babička, což bylo dost nečekané. Každopádně jsem na tu zkoušku za každou cenu chtěla jít. Bylo pro mě opravdu zajímavé sledovat sebe sama, protože jsem chvílemi neměla problém zapomenout na to, co se stalo a soustředit se na přijímačky. Nejhorší ale pro mě pak bylo, když jsem měla říkat monolog a chovat se u toho jako "šlapka", která si hledá zákazníka. Najedou mi to prostě vůbec nepřipadalo vtipné. Byla jsem sice psychicky ovlivněna předem, ale ve výsledku se to odrazilo.

Martina Musilová

Také pěkný, Hanko. A protože šlo o školení, tedy edukativní proces, připomíná nám to i principy, se kterými přišel Komenský.

Martina Musilová

Moc zajímavé, Katko. Pěkně popisujete vstup velmi niteré reality do hraní. Z textů různých slavných herců vím, že ani oni si s takovou situací nevědí rady, protože je může ovlivnit dobře i špatně. A oni nemohou předem vědět, jak to bude. Když to domyslím, tak Moreno právě toto pojal jako jádro situací, které se v psychodramatu mají odehrávat.

Kateřina Kupková

Nejsem si jistá, jestli proměnu během Dialogického jednání dokážu přesně popsat, ale já to ze svého pohledu vnímám tak, že je potřeba chytat myšlenky, které prostě samy přijdou. Můžu sice přijít předem s nějakým tématem a tím své jednání odstartovat, ale jakmile už cítím, že se mi tam "tlačí" myšlenka jiná, je fajn ji přijmout,

protože to může být právě ten druhý hlas. Já to pocítuji jen tehdy, kdy se během jednání cítím dobře. Jakoby ony myšlenky vůbec nešly přes hlavu, ale rovnou z úst ven. To ale podle mě každý člověk pozná sám. A kdyby nebyl časově omezený, tak by jel dál a dál. Já jednou doma měla problém přestat.

Hana Hovorková

Toto bylo byl ten princip alter ega?

Kristýna Businská [odpovídá uživateli](#) **Martina Musilová**

Tak v dialogickém pro mě bylo nejtěžší se srovnat s tím, že nemám žádnou roli, text, scénář ani téma k improvizaci. Pracovat s tím, že moje role jsem teď já a musím sama k sobě jakýmkoli způsobem promlouvat, pro mě bylo velmi náročné hlavně po psychické stránce. Připadala jsem si naprosto emočně obnažená a všechny problémy a bolesti, které v běžném životě odsouváme někam dozadu pod povinnosti všedních dní, najednou vyplují na povrch a člověk se s nimi musí nějak vypořádat, navíc za přítomnosti dalších lidí, kteří koukají. Vlastně jsem si pokaždé připadala na pokraji zhroutilí, ten očištný moment přišel až po skončení mého "výstupu" a byl vlastně důsledkem toho, že jsem tu nepříjemnou situaci nějak zvládla a díky ní se vyrovnala třeba s některým z těch mých problémů, který byl dlouho schován pod povrchem. Nemyslím si, že jsem to zvládla jako ostatní vždycky tak otevřeně a přístupně, aby do mého procesu viděli i "diváci", ale vnitřně se toho vždy odehrávalo spousta.

Kristýna Businská

A ještě poznámku k vlastnímu zážitku, nemám sice herecký ale zato velmi intenzivní divácký. Byla jsem na představení [Vražda krále Gonzaga](#) od Dejvického divadla, kde v první polovině hovoří herci sami za sebe a sdělují kolikrát i velmi intimní informace z vlastního života. Sledovat zpověď Ivana Trojana, Martina Myšičky a dalších, bylo hodně silným zážitkem, v hledišti bylo hrobové ticho, pokud zrovna nebylo čemu se smát.

Martina Musilová

Kristýnko, krásně jste nám popsala to, co je na dialogickém jednání i psychodramatu katarzní. A co vůbec je skutečný smysl katarze. Oidipus si toho musí přiznat mnohem víc :-), ale jen když si to přizná, budou Thébý očištěny!

Ještě bych ráda upozornila na základní principy zobrazení v psychodramatu: sebereprezentace, alter ego a výměna rolí.

K "alter ego" nám teď podala příklad Katka, jak si dobře všimla Hanka. Každý v nás máme alter ego, druhý hlas či vnitřního diváka. A ten se různě ujímá slova. V psychodramatu je to druhý člověk, který se vcítuje do pozice protagonisty a doplňuje jeho vnitřní hlas. Zajímavé je, že i když nikdo neurčí, kam si má alter ego stoupnout, lidé si automaticky stoupají za protagonistu.

K "výměně rolí", kdy se ujmu role toho, s kým prožívám konflikt, a nahlédnu tedy situaci z jeho perspektivy, máme spoustu divadelních příkladů - v dramatických textech i principech zkoušení. Brecht používal princip výměny rolí v naučných hrách (lehrstück). Také to měl od Morena přes herce Petera Lorreho, který se to u Morena naučil ve Vídni. Ve hře Opatření to je dokonce základní dramaturgický princip. Pak máme stopu výměny rolí v Langerově Periferii. No a při zkoušení využil princip výměny rolí režisér Miroslav Macháček v roce 1984, když zkoušel v ND Naše furianty. Herci netušili, proč si musejí role vyměňovat. Když ale potom hráli hotovou inscenaci, rozuměli jí mnohem lépe, protože z více perspektiv a jako situační celek.

Hana Hovorková

Hickson zmiňuje vliv na divadelní reformátory, tak jsem zkoušela najít nějaké video typického workshopu

Petera Brooka https://www.youtube.com/watch?v=7UhPlba_QQA&t=1072s

Připojené video: PETER BROOK - THE INTERNATIONAL CENTRE FOR THEATRE RESEARCH
www.youtube.com

Dalš

Martina Musilová

Vražda krále Gonzaga je také výborný příklad. Co se týče Petera Brooka, tak nevím, zda na tomto video uvidíte přímý vliv či nějakou inspiraci Morenem. Ale rozhodně si pusťte tento dokument celý. Je to báječná možnost porozumět Brookovi, jeho jemnosti při vedení herců i na tak obrovském workshopu, jaký je zde zaznamenán. Sama jsem ho viděla až poté, co jsem měla přečtené Brookovy texty, ale teprve zde jsem pocítila, jakou je osobností a co jsou jeho přednosti. A kromě jiného pomocí tohoto videa pochopíte změnu v experimentálním divadle 70. a 80. let. Do té doby se otevřené workshopy nepořádali, každý si držel své know-how. Po roce 1968 (cca) se workshopy staly nedílnou součástí divadelní kultury.

Martina Musilová

Než uzavřeme dnešní hodinu, potřebovala bych se vás zeptat na termíny zkoušky. Mohu zadat do ISu 3 termíny tak, abyste stihly napsat své seminární práce a zároveň stihly zpracovat mé komentáře, pokud je k vašim textům budu mít. Veškerá komunikace může proběhnout přes emaily, to není problém. Ráda bych se ale vyhnula kolizi s nějakým jiným termínem, který máte u jiných pedagogů.

Martina Musilová

A teď jsem si ještě nahodila ty možné termíny: 3. 6., 10. 6., 17. 6. Jsou to data pro zaslání seminární práce. Vyhovuje vám to?

Kateřina Kupková

Termíny zkoušek máme zatím vypsáné z Dějin (4. 6. a 9. 6.) a z Dramatu jako lit. dílo II. (1. 6., 8. 6., a 15. 6.). Mě by ale ještě zajímalo, jestli se budou během prázdnin vypisovat termíny i na září. Nemyslím si totiž, že bych měla ambice to zvládnout, tak se radši pro jistotu a případ neúspěchu ptám.

Kristýna Businská

Mohla byste ještě, prosím, nějak blíže specifikovat, jak by měla naše výsledná práce vypadat? Jinak termíny jsou za mě asi v pořádku, žádná přímá kolize zatím není.

Adéla Kumhálová

Ano, i mně termíny vyhovují. Zároveň se přidávám se k dotazům Katky i Kristýny. Děkuji.

Martina Musilová

Dobře, tak termíny takto zanesu do ISu. Pokud bude třeba, mohu vypsát během zkouškového i zářijový termín. To není problém. 3 termíny směřuji na červen proto, abyste stihly absolvovat předmět a mohly jít k souborné zkoušce na konci června.

Seminární práce by vám měla sloužit jako podklad pro tuto zkoušku. Diskuse z našich hodin si kopíruji a rozhodla jsem se je uložit na konci semestru do ISu, abyste se o ně mohly opřít při psaní seminárek.

A co se týče seminárek, nejraději bych to probrala osobně. Což nejde. Takže přes skype, vlastně MS Team. Pokud by vám to nevadilo, toto setkání bychom si daly až po skončení semestru. Domluvíme se příští hodinu.

A ještě k příští hodině - nikdo nemá referát a není to ani třeba. Oba texty se věnují možnosti zobrazit na jevišti dnešní svět. Jediná výzva tedy bude: Dá se dnešní svět zobrazit na divadle? A myslím ti opravdu ten dnešní, náš svět. Jiný k dispozici nemáme. :-)

Adéla Kumhálová

Děkuji za upřesnění. :-)

Martina Musilová

Za týden se těším na setkání!